TC İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK Sınıf-12

KONU İKİ KUTUPLU DÜNYA VE TÜRKİYE

II. Dünya Savaşı'ndan sonra ABD'nin başını çektiği Batı Bloku ülkeleri ile SSCB'nin önderliğindeki Doğu Bloku ülkeleri arasında ekonomik, askerî, ideolojik, siyasi ve kültürel alanlarda büyük çekişmeler yaşanmaya başladı.Bu süreç aynı zamanda Soğuk Savaş Dönemi olarak da adlandırılmaktadır.

DOĞU BLOKU

SSCB, II. Dünya Savaşı'nda Almanları yenilgiye uğrattıktan sonra Doğu Avrupa'da ilerleyerek bu topraklardaki Alman işgaline son verdi. SSCB, Doğu Avrupa ülkeleriyle dostluk, iş birliği, saldırmazlık gibi antlaşmalar yaparak bir blok oluşturdu ve bu ülkeleri daha sıkı denetim altında tutmaya çalıştı.

DOĞU BLOKU TEŞKİLATLARI

5 Ekim 1947'de kurulan **Cominform** ile SSCB ve komünist rejimler arasında siyasi ve ideolojik bağ sağlandı. Marshall Planı ve Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütüne karşı SSCB öncülüğünde 25 Ocak 1949'da **COMECON** (Karşılıklı Ekonomik Yardımlaşma Konseyi) kuruldu. Amacı; üye ülkelerde ekonomik gelişmeyi hızlandırmak, bilimsel ve teknik gelişmeye önem vermek ve üye ülkeler arasındaki dayanışmayı sağlamaktı. **Varşova Paktı** ise NATO'yu varlığına tehdit olarak gören SSCB öncülüğünde; Arnavutluk, Doğu Almanya, Bulgaristan, Macaristan, Polonya, Romanya ve Çekoslovakya'nın katılımıyla kuruldu. (14 Mayıs 1955) Amacı NATO'ya karşı sosyalist ülkeler arasında dostluk ve askerî yardım sağlamaktı ve 1991'de de dağıldı.

BATI BLOKU

SSCB'nin yayılmacı politikasının karşısında kendisini "**Hür Dünya**" olarak adlandıran Batı Bloku ülkeleri ABD öncülüğünde belli alanlarda teşkilatlanmalara gitti.

TRUMAN DOKTRİNİ

ABD Başkanı Harry S. Truman, 12 Mart 1947'de Avrupa'yı desteklemek ve güçlendirmek için Truman Doktrini'ni ilan etti.Yunanistan'a 300 milyon, Türkiye'ye de 100 milyon dolarlık yardımın yapılması kabul edildi.

MARSHALL PLANI

ABD Dışişleri Bakanı George Marshall tarafından 5 Haziran 1947'de ilan edildi. Marshall, yaptığı açıklamada ABD'nin, Avrupa'nın ekonomik kalkınması için yapacağı girişimden önce, Avrupa ülkelerinin kendi aralarında ekonomik iş birliği sağlamaları gerektiğini belirtti.

BATI BLOKUNUN TEŞKİLATLARI

Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü NATO (North Atlantic Treaty Organization), Soğuk Savaş Dönemi'nde SSCB'ye karşı kurulan geniş kapsamlı bir savunma ittifakıdır. ABD, İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Norveç, Danimarka, İzlanda, Portekiz, İtalya ve Kanada'nın katılımıyla 4 Nisan 1949'da kuruldu.

Avrupa Konseyinin 5 Mayıs 1949'da Londra Antlaşması ile İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Danimarka, İrlanda, İtalya, Norveç ve İsveç arasında kurulmuş sadece Avrupa devletlerini kapsayan ve askerî niteliği olmayan bir teşkilattır.

DOĞU VE BATI ARASINDAKİ TÜRKİYE

TÜRKİYE-SSCB İLİŞKİLERİ

Türkiye ile SSCB arasındaki siyasi gerginlik SSCB'nin 30 Mayıs 1953'te yaptığı açıklamayla, II. Dünya Savaşı'ndan sonra gündeme getirdiği taleplerinden vazgeçtiğini resmen bildirmesiyle yumuşamaya başladı.

TÜRKİYE VE TRUMAN DOKTRİNİ

ABD'nin yapacağı yardım açıklaması Türk siyasetçileri tarafından olumlu karşılandı. Gerek CHP ve gerek DP üyeleri ABD'nin Türkiye'yi desteklemesini dostane bir tavır olarak gördüler. Türkiye, tamamen Batı Bloku yanlısı bir dış politika izlenmeye başladı ve NATO'ya katılmak istedi. Bu nedenle Kore Savaşı'nda Birleşmiş Milletler Barış Gücü Komutanlığı bünyesinde savaşa katıldı.

TÜRKİYE'NİN AVRUPA KONSEYİNE ÜYE OLMASI

Soğuk Savaş Dönemi'nde Türkiye'nin dış politikasının temel hedefi, Batı ile siyasi ve ekonomik ilişkiler içinde olmaktı.

Bu amaçla Yunanistan ve İzlanda ile birlikte Ağustos 1949'da Avrupa Konseyine davet edildi.

TÜRKİYE'NİN NATO'YA KATILMASI

Türkiye NATO'ya SSCB tehdidinin devam etmesi karşısında ülke topraklarının savunulmasının kolaylaştırılması düşüncesiyle katılmak istemiştir. 22 Ekim 1951'de Türkiye ile Yunanistan'ın NATO'ya katılımını sağlayan protokol imzalandı. TBMM, 18 Şubat 1952'de Kuzey Atlantik Antlaşması ve Protokolü'nü onaylayınca Türkiye NATO'ya resmen katıldı.

TÜRK ASKERİ KORE'DE

Siyasi olarak ikiye bölünen Kore'de yaşanan gerginlikler bitmedi ve bir savaşa dönüştü. ABD'den sonra Kore'ye asker gönderen ikinci ülke Türkiye oldu. Türkiye, bu savaşta Güney Kore'ye destek vererek Batı Bloku'nun bir parçası olduğunu göstermek istedi.

1950'Lİ YILLARDA TÜRKİYE

14 Mayıs 1950 seçimleriyle başlayan Demokrat Partinin iktidarı 27 Mayıs 1960 yılındaki askerî darbeyle sona erdi.

Bu süreç boyunca CHP ana muhalefet partisi görevini üstlendi. Celal Bayar, 14 Mayıs seçimlerinden sonra Türkiye Cumhuriyeti'nin üçüncü cumhurbaşkanı oldu. Bu on yıllık süreçte DP genel başkanlığını Adnan Menderes, CHP genel başkanlığını ise İsmet İnönü sürdürdü.

Bu dönemde devletçi ekonomi anlayışından liberal ekonomiye geçiş yapıldı. Yabancı ve yerli sermayenin sanayiye girmesini teşvik etmek amacıyla 1950'de Türkiye Sınaî Kalkınma Bankası kuruldu. Makine Kimya Endüstri Kurumu, Denizcilik Bankası, Et ve Balık Kurumu, Devlet Malzeme Ofisi, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı, Ereğli Demir Çelik Fabrikaları gibi birçok Kamu İktisadi Teşekkülü (KİT) kuruldu. Dış politikada ise Sovyet Rusya tehlikesi karşısında ABD'nin desteğini sağlamaya devam edildi.

27 Mayıs 1960'ta Millî Birlik Komitesi adlı bir cunta yapılanması, Türk Silahlı Kuvvetler adına millî iradeyi hiçe sayarak ülke yönetimine el koydu. DP üyeleri tutuklandı, anayasa ve meclis feshedildi.Böylece demokratik bir süreçle başlayan Demokrat Parti dönemi, demokratik olmayan bir yöntemle sona erdirildi.

1950'li yıllardan itibaren kentlerdeki sanayileşme ile beraber köylerden kentlere göçler daha da artarak devam etti.

Bu dönemde Garip Akımı'nın ardından farklı olarak çağrışımlar ve yoğun imgelerle dolu, soyutlamaların öne çıktığı yeni bir şiir anlayışı olan İkinci Yeni şiir anlayışı ortaya çıktı.

SORULAR

1. ABD'nin, II. Dünya Savaşı'ndan sonra dünya liderliğini üstlenmek için özellikle Avrupa ülkelerine yaptığı geniş kapsamlı ekonomik yardım programı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Marshall Planı
B) Truman Doktrini
C) Litvinov Planı
D) Molotof Planı
E) Hoover Planı

Cevap: A

2. Aşağıdakilerden hangisi Batı Bloku'na ait askerî nitelikli bir kuruluştur?

A) Cominform
B) Comecon
C) NATO
D) Varşova Paktı
E) Avrupa Konseyi

Cevap: C

3. Türkiye'de yirmi yedi yıl kesintisiz devam eden CHP iktidarından sonra 1950'de iktidara gelen siyasi parti aşağıdakilerden hangisidir?

A) Cumhuriyetçi Milliyet Partisi
B) Millet Partisi
C) Hürriyet Partisi
D) Demokrat Parti
E) Milli Selamet Partisi

Cevap: D